

EL BLOC DE L'OLLÉ

Aquestes coses passen

MANEL OLLÉ

Hi ha novel·les que fan de mal resumir, i no perquè siguin massa complicades, sinó perquè qualsevol intent de reduir-les a una trama portàtil en traeix tantes coses que més val no posar-s'hi. Dir que *Maletes perdudes* de Jordi Puntí és la història d'un camioner de mudances barceloní que circula amb dos companys per les carreteres de l'Europa dels anys seixanta i principis del setanta amb un *Pegaso* blanc és dir-ne massa poc. O dir que és la història d'un pare que ha anat escampant fills per Europa, o que som davant d'alguns dels trossos del retrat d'aquest descarregador de mobles que es confegeix amb el poc que en recorden i els han explicat les seves respectives mares als quatre (o cinc) fills (de mares i de països diferents), potser pot arribar a fer l'efecte que el que se'ns dóna a llegir és una història rara i agafada pels pèls, però ben aviat veiem que el que llegim és del tot consistent i ple de sentit; escrit amb una prosa impecable, exacta i convincent, capaç de transportar-nos allà on calgui, de moure's pel temps i de bastir paisatges vitals, variats i triats amb criteri.

Les línies del relat (un relat que no renuncia ni a la inventiva ni a la sorpresa, ni a l'expectativa, la dilació calculada i l'avançament dosificat) s'instal·len en una sèrie de paisatges pintats amb colors de tres o quatre o cinc dimensions vitals: paisatges que respiren amb ombres i gruix moral, perspectives en fuga, raons i educacions sentimentals. Anem de la Barcelona subalterna, treballadora i menestral dels volts de la Casa de la Caritat i del Born dels anys del franquisme

a l'Europa dels emigrants espanyols dels anys seixanta, de les jovenetes incipientment alliberades del nord enllà al Maig del 68 i els blocs desangelats i gèlids de la Via Favència de principis dels anys setanta...

Maletes perdudes és una novel·la d'arguments que llisquen, es trenen i s'encaixen sense discontinuïtats: una novel·la tan novel·lesca com documental i evocadora de llocs i de climes concretíssims, una novel·la cordial i llegidora però sense ni un gram d'ingenuïtat, que si tria el cas singular d'una constel·lació de parents i d'amics que graviten al voltant d'un orfe de postguerra esquiu i fugisser, mig nòmada en el camió on treballa i amb tot de famílies abandonades a diferents ciutats, que de tant en tant es refugia a la cambra d'una pensió prop del Mercat de Sant Antoni, ho fa amb plena consciència i per treure'n el més alt rendiment narratiu. Dir-ne totes aquestes coses pot ser en part cert, però només en part.

Els fruits de la inventiva i els materials de fulletó passen pel sedàs d'una novel·la que en té prou amb dir sense jutjar: el narrador col·lectiu que suma les veus i les mirades dels fills abandonats pel protagonista constitueix una de les troballes tècniques més encertades i definidores del to del llibre. Aquesta instància

***Maletes perdudes* és una novel·la d'arguments que llisquen, es trenen i s'encaixen sense discontinuïtats: una novel·la tan novel·lesca com documental i evocadora de llocs i de climes concretíssims, una novel·la cordial i llegidora però sense ni un gram d'ingenuïtat, que si tria el cas singular d'una constel·lació de parents i d'amics que graviten al voltant d'un orfe de postguerra esquiu i fugisser, ho fa amb plena consciència i per treure'n el més alt rendiment narratiu** ♪

narrativa plural produeix i resol alhora la complexitat moral de la novel·la, i és així que es converteix en un guany. La mirada que vol saber i vol dir per omplir de paraules el silenci del patiment transitori i de l'absència constant (dels fills abandonats per un orfe) no s'impregna de gens de rancor ni de judici moral; s'estalvia els psicologismes esquemàtics per bastir retrats que xifren el seu temps, amb zones d'ombra, forats negres, trampes i contradiccions.

El cas de Gabriel Delacruz Expósito, l'orfe polígam i camioner que es fa fonedís al principi de la novel·la, el protagonista que percaça la novel·la,

desarrelat i desposseït, situacionista a la força, que en cada transport de mudança del mobiliari dels cònsols i ambaixadors de l'Espanya franquista a les diferents capitals d'Europa, roba i reparteix entre els companys els continguts d'una capsca, i d'aquests furts rituals en fa el gest compensatori d'una victòria simbòlica davant la derrota total i sistemàtica, mestre de les trampes amb les cartes, seductor passiu, engendrador de fills i abandonador ocasional de noies parisenses, londi-

nenques, frankfurteses o barcelonines, catalitza al seu voltant una constel·lació de veus i de personatges de pas que drecen tot un retrat moral i plural de la Catalunya, de l'Espanya i de l'Europa en els anys del franquisme, sense maniqueïsmes, ni èpiques ideològiques, sense resistents ni herois a pinyó fix. El protagonista absent s'acaba convertint en una mena de Zèlig que fa de testimoni de llocs i moments.

No es pot aquí deixar de consignar que, més enllà del plaer sostingut de llegir un llibre ben escrit i ben construït, amb una ambició genuïna que no es queda en pretensió sinó que justifica tots els anys de feina que Jordi Puntí hi ha abocat amb el resultat d'un relat savi, de la manera que la literatura pot arribar a ser sàvia (quan diu les coses que no hi ha altra manera de dir, i quan provoca emocions i reflexions que només poden arribar a quallar amb el pacte d'ombres rar i preciós que s'hi ha aconseguit d'establir), més enllà d'aquest plaer estètic, el llibre toca i remou el lector en diferents moments, però sense explotar les baixes passions de la sensibilitat. A mi en particular m'ha fet pensar en l'aire que imagino i he sentit dir que respirava el meu pare i els seus amics, i el que he sentit dir i el que imagino que respiraven els pares d'alguns dels meus amics i dels seus amics en aquells anys: orfes amb o sense pares, fills de la guerra i supervivents, desorientats, honestament tramposos enmig del clima moralment tritador del franquisme.

Maletes perdudes m'ha fet imaginar sensacions i m'ha fet sentir imatges de moments molt concrets, de microhistòries protagonitzades per gent ordinària (uns descarregadors de mobles que es busquen la vida dalt del seu camió i tots els altres personatges que conciten al seu voltant), hipòtesis fabulades a contrallum de microhistòries com les que, viscudes i narrades des de baix, miraven de reconstruir i de dir Howard Zinn, Carlo Ginzburg o Jack Goody, o Christopher Hill, Eric Hobsbawm, Raphael Samuel, R. Hilton o E.P. Thomp-

son. Les històries que inventa Jordi Puntí són del tot fictícies i novel·lesques, però alhora són, a la seva manera, hipòtesis narratives que aporten una llum singular en un mirall invers que es podria projectar amb profit sobre això que es coneix com la *història social*: hipòtesis narratives d'una veracitat indemonstrable però literàriament certa. Passo ara per la cruïlla del carrer Roger de Flor amb Almogàvers on Jordi Puntí situa l'empresa de transports *La ibèrica* on tre-

ballava el nostre Ex-pòsito protagonista, i la novel·la reviu el ressò de tota una època de cop.

Maletes perdudes m'ha recordat alhora la capacitat de tenir tractes amb els moviments, els sentiments i els miratges quotidians de la gent normal i corrent que tenen escriptors de la fusta de Charles Baxter, o m'ha recordat la manera de contemplar els detalls i els desarrelaments i els dobles que té el Vladimir Nabokov de l'època russa, o la manera que té el J.D. Salinger del cicle de la família Glass de convertir una família raríssima en un mite creïble i significatiu.

És aquesta la primera novel·la de Jordi Puntí (Manlleu, 1967); un escriptor que es prodiga amb encert sostingut des de fa anys en l'art de l'escriptura efímera als diaris i les revistes, un escriptor de

ficcions sense presses però sense fullaraca, que ha publicat ja dos reculls de contes de referència ineludible (*Pell d'armadillo*, 1998, i *Animals tristos*, 2002). Després d'haver llegit *Maletes perdudes*, si cal esperarem pacientment a la porta de la llibreria set o vuit anys més, fins que en publiqui una altra de tan bona com aquesta. Sense presses, amb una raríssima professionalitat d'escriptor que s'hi mira, que es documenta, sospesa i valora cada paraula, cada objecte i cada gest, cada referència i cada miratge de cada època i de cada lloc, Jordi Puntí s'estrena en el territori de la novel·la amb el mite asfàltic d'un nòmada a preu fet que vivia alhora quatre o cinc vides, i potser no en vivia cap. ■

Jordi Puntí Maletes perdudes

Empúries Narrativa

